

Roman Goga*

Pakt stability ako základný nástroj riešenia problémov v juhovýchodnej Európe

Základným cieľom vzniku medzinárodného inštitútu nazvaného *Pakt stability (Stability Pact Activities for South-Eastern Europe)* bolo vytvoriť politický, ekonomický, medzinárodnoprávny a sociálny model, ktorý by zahŕňal komplex opatrení na zamedzenie zhoršovania bezpečnostnej situácie na Balkáne, ktorého stredobodom boli jednotlivé bývalé územné jednotky Zväzovej republiky Juhoslávie (Chorvátsko, Bosna a Hercegovina, Macedónsko a najmä Kosovo).

* Roman Goga; JUDr., Zastupiteľský úrad Slovenskej republiky v Bukurešti

Keďže Pakt stability je široký komplex otázok spojených so stabilizáciou situácie na Balkáne, bol rozdelený do troch pracovných okruhov (Working Table) na prvom regionálnom pracovnom stretnutí v Bruseli (september 1999):

- demokratizácia a ľudské práva (Working Table I – WT I);
- ekonomická rekonštrukcia (Working Table II – WT II);
- rozvoj, spolupráca a bezpečnostné otázky (Working Table III – WT III).

Primárnou oblasťou, ktorá je zameraná na stabilizáciu Balkánu je demokratizácia a ľudské práva. Bez stanovenia základných princípov ďalšieho vývoja nie je možná ani ekonomická rekonštrukcia, ani ďalšia spolupráca, ktorá by sa mala v budúcnosti medzi štátmi na Balkáne rozvíjať.

Základnou úlohou WT I je podpora štátov balkánskeho regiónu v rozvoji inštitúcií a občianskej zodpovednosti ako základného atribútu na začlenenie sa do euroatlantických bezpečnostných štruktúr. WT I bol založený na ženevskom pracovnom stretnutí v dňoch 18.-19. októbra 1999 pod dočasným spolupredsedníctvom Švajčiarska (október-december 1999). Za predsedu tohto pracovného stretnutia bol zvolený Max van der Stoel, vysoký komisár OBSE pre národnostné menšiny. Svojím znovupotvrdením vo funkcii vysokého komisára OBSE pre národnostné menšiny sa Max van der Stoel vzdal svojej funkcie vo WT I na konci roka 1999. Do tejto funkcie bol vymenovaný Panayotis Roumeliotis, koordinátor Roya umountského procesu.

V súlade s rozhodnutím WT I v Bruseli (v septembri 1999) sa počas šiestich mesiacov vystriedali vo svojom spolupredsedníctve Maďarsko, Rumunsko a Slovinsko. Počas ženevského WT I navrhli Max van der Stoel a Bodo Hombach vytvoriť sedem okruhov v rámci WT I, ktoré by boli koordinované príslušnými medzinárodnými organizáciami, do kompetencie ktorých patrí každá jednotlivá oblasť. Iba jediná oblasť, Správne riadenie (Good Governance), bola daná do správy špeciálnej pracovnej skupiny. V rámci WT I bola predložená iniciatíva Maďarska, tzv. Segedínsky proces (Szeget Process) v novembri 1999, ktorá má za cieľ trvalú spoluprácu medzi mestami a ich samosprávnymi orgánmi. Táto oblasť bola taktiež zaradená do samostatnej správy v rámci Paktu stability.

Celkovo sa WT I v rámci Paktu stability delí do týchto oblastí:

1. *Ľudské práva a národnostné menšiny – Human Rights and National Minorities* (v kompetencii vlády Slovinska) – vláda Slovinska v spolupráci s Radou Európy predkladá iniciatívy a projekty týkajúce sa opatrení súvisiacich so znížením etnického napätia a urovnania etnických konfliktov na Balkáne. Hlavným príspevkom vlády Slovinska bola *Konferencia o národnostných menšinách a etnickom urovaní*, konaná v slovinskom meste Portorož v dňoch 16.-17. marca 2000;

2. *Správne riadenie – Good Governance* (v kompetencii Rady Európy) – táto oblasť je zameraná na tri sektory: a) miestna správa; b) ombudsman; c) verejná správa a správne právo. Doteraz najdôležitejšou udalosťou bola *Konferencia o miestnej správe*, ktorá sa konala v Bukurešti v dňoch 23.-24. februára 2000 pod záštitou Rady Európy. Ďalšie dva sektory boli prerokovávané v Budapešti v decembri 1999 a v Štrasburgu v marci 2000;

3. *Návrat utečencov – The Return of Refugees* (v kompetencii Úradu vysokého komisára pre utečencov – UNHCR) – úspešná realizácia tejto pomerne veľmi dôležitej oblasti je závislá od *Konferencie regionálnych darcov* z dôvodu jej zamerania, to znamená, že potrebuje oddelený rozpočet vo výške 200 mil. EURO. Pakt stability iniciuje vytvorenie špeciálnej koordinačnej skupiny, ktorá by mala v kompetencii prijímať finančných príspevkov a ich ďalšiu distribúciu oblastiam, ktoré to najviac potrebujú;

4. *Rovnoprávnosť pohlaví – Gender* (v kompetencii OBSE) – táto oblasť je zameraná na národné programy, ktoré sa orientujú na zabezpečenie rovnoprávného postavenia žien v politickom živote a v spoločnosti vôbec. Realizácia tejto oblasti je úzko spojená s činnosťou nevládných organizácií;

5. *Mediálna politika – Media* (v kompetencii Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska) – táto oblasť je zameraná hlavne na prijatie Charty o slobode médií. Proces záverečného prijatia textu tohto zmluvného dokumentu sa pomaly blíži ku koncu. Doteraz bolo realizovaných 13 dôležitých projektov, na financovanie ktorých sa použilo 12,4 mld. EURO;

6. *Vzdelávanie a mládež – Education and Youth* (v kompetencii Grazského rozšíreného procesu) – táto oblasť je zameraná hlavne na rôzne otázky spojené: s vyšším vzdelávaním, výučbou histórie, so všeobecnou a odbornou výučbou a s mládežou. Projekty na svoju realizáciu vyžadujú približne 40 mld. EURO, z ktorých sa už 6,3 mld. EURO preinvestovalo;

7. *Parlamentná spolupráca – Parliamentary Co-operation* (v kompetencii Royaumontského procesu) – táto oblasť je zameraná na parlamentnú výmenu skúseností, ako aj na vzdelávanie novozvolených zástupcov a výkonného aparátu. Taktiež je podporovaná Inštitútom pre štúdie Východu-Západ (IEWS).

Osobitnou časťou WT I je tzv. *Segedínsky proces – Szeged Process*, ktorý je zameraný na spoluprácu miest a samosprávnych orgánov, obzvlášť na spoluprácu medzi srbskými miestnymi orgánmi a miestnymi orgánmi v Republike Čierna Hora. V dňoch 23.-24. marca 2000 sa konalo druhé pracovné stretnutie tohto procesu. V Maďarsku sa okrem iného počas šesťmesačného spolupredsedníctva konali dve pracovné stretnutia:

- stretnutie hlavných koordinátorov WT I v Budapešti 24. januára 2000;

- stretnutie za účelom všeobecného vyhodnotenia WT I v Budapešti 21.-22. januára 2000;

1. Oblasť ľudských práv a národnostných menšín

Hlavným zámerom tejto oblasti WT I Paktu stability je posilnenie a ochrana menšinových práv a vzájomného rešpektovania rozdielnych komún žijúcich na Balkáne. Hlavnými cieľmi tejto oblasti sú:

- zlepšenie etnických vzťahov, posilnenie multietnických komún a vytvorenie atmosféry vzájomného rešpektu a tolerancie každej jednotlivej osoby bez ohľadu na jej rasový, náboženský, národnostný alebo iný pôvod;
- zabezpečenie právnej ochrany a rešpektovanie ľudských práv a základných slobôd menšín minimálne na úrovni európskeho štandardu, najmä na úrovni Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd;
- podpora a pomoc pri uzatváraní dvojstranných a mnohostranných zmluvných dokumentov o ochrane národnostných menšín;
- podpora dialógu a spolupráce s občianskymi združeniami pri zdokonaľovaní interetnických vzťahov;
- uplatnenie jednotnej a komplexnej regionálnej stratégie s cieľom podpory postavenia rómskej komunity;
- ustanovenie inštitútu ombudsmana ako nezávislej a kontrolnej inštitúcie sledujúcej dodržiavanie ochrany ľudských práv, čím by sa vytvorila základná inštitucionálna báza na ochranu ľudských práv a demokratizácie spoločnosti v balkánskom regióne.

V súvislosti s dosiahnutím stanovených cieľov je nevyhnutné vytvoriť predpoklady, ktoré umožnia plniť tieto ciele. Podľa programovej správy slovenskej vlády ide hlavne o nasledujúce oblasti:

1. *Masívna verejná kampaň*, ktorej účelom bude podporovať multikultúrny charakter spoločnosti, najmä hodnoty a princípy multikultúrnej a multietnickej demokratickej spoločnosti. Kampaň musí byť jasná a založená na predpoklade, že všetky členské krajiny Paktu stability dodržia záväzky súvisiace s jej realizáciou, najmä krajiny balkánskeho regiónu. Nevyhnutným krokom bude stanovenie špecifických cieľov kampane. Taktiež ju bude potrebné prispôbiť podľa osobitej situácie v každom regióne príslušnej krajiny a jej obyvateľstvu s potrebnou finančnou pomocou krajín zúčastnených na Pakte stability, ako aj sponzorských krajín a organizácií (to sa týka finančnej aj odbornej pomoci). Vykonávanie každej kampane by malo byť v kompetencii účelovo zriadenej komisie, ktorá by mala plniť inštrukcie a pokyny stano-

vené Paktom stability. Každá kampaň bude zameraná na určité tematické okruhy, akými sú napríklad mediálna politika, kultúra, vzdelávanie, veda, mládež, miestna správa a pod. Jej súčasťou by zároveň mali byť výmenné programy študentov, internetové projekty pre mladých ľudí, programy týkajúce sa okrúhlych stolov, špecifické vzdelávacie programy pre profesionálne skupiny, akými sú úradníci štátnej správy a samosprávy, kultúrne výmeny vrátane regionálnych kultúrnych podujatí, študentské stáže a pod.

Dôležitou súčasťou verejnej kampane by mal byť projekt *Informačná kampaň proti diskriminácii menšín a opatrenia zamerané na národné zmierenie*. Táto kampaň by mala byť koordinovaná *Medzinárodnou organizáciou pre migráciu* a mala by smerovať k tolerancii a zníženiu diskriminácie proti etnickým menšinám v Albánsku, Bosne a Hercegovine, Bulharsku, Chorvátsku, Maďarsku, bývalej Juhoslovanskej republike Macedónsko, v Republike Čierna Hora a v Kosove.

Celkový projekt realizácie tejto kampane je plánovaný na dvojročné obdobie, pričom by sa malo preinvestovať 1,8 milióna EURO.

2. *Vytvorenie medzinárodného centra pre interetnické vzťahy* – etnické vzťahy a pozícia etnických menšín sú kľúčovými otázkami pre stabilitu a budúci demokratický vývoj v Európe. Ekonomické a sociálne problémy, ktoré existujú vo všetkých krajinách balkánskeho regiónu, a obzvlášť v oblastiach ozbrojených konfliktov, spôsobili eskaláciu problémov v interetnických vzťahoch, ktoré vážne ovplyvnili postavenie menšín a práva osôb patriacich k národnostným menšinám. Výsledkom toho sú prípady narušenia tradičných multietnických vzťahov, ktoré si vyžadujú úpravu v tomto regióne. Pochopenie dôležitosti interetnických vzťahov a podpora ochrany práv osôb patriacich k národnostným menšinám, a najmä vytvorenie medzinárodného centra pre interetnické vzťahy, musia viesť nevyhnutne k zlepšeniu interetnických vzťahov, ako aj ochrany práv a základných slobôd osôb patriacich k národnostným menšinám. Hlavnou úlohou medzinárodného centra pre interetnické vzťahy bude vytvorenie databázy výskumných štúdií a projektov týkajúcich sa miestnych, regionálnych a medzinárodných vzťahov v tejto oblasti.

3. *Založenie a prevádzka centier ľudských práv v bývalých juhoslovanských republikách* – tento návrh bol predložený *World University Service* a finančne bol zabezpečený Európskou komisiou. Cieľom projektu je zriadenie centier ľudských práv na univerzitách v mestách Banja Luka, Mostar, Priština, Podgorica, ako aj ústrednej centrály na univerzitách v Skopje, Belehrade a Záhrebe. Centrá by mali medzi sebou vytvoriť kontaktné siete, vypracovávať spoločné výskumné projekty, rozvíjať vzájomné partnerské vzťahy, vydávať časopisy a zakladať webovské stránky na internete.

4. *Semináre a štúdie o právach národnostných menšín* – štúdie a semináre o právach národnostných menšín poskytnú účastníckym štátom Paktu stability možnosť diskutovať a oboznamovať sa s vnútroštátnym právnym poriadkom príslušných krajín a nájsť spoločné prístupové mechanizmy týkajúce sa ochrany menšín. Krajiny Paktu stability by mali vypracovať súhrnné prehľady ich vnútroštátneho práva a jeho vykonávania, hlavne čo sa týka identifikácie všetkých diskriminačných faktorov. Tieto správy by mali byť zamerané hlavne na neefektívnosť vykonávaných menšinových politík. Na základe týchto prehľadov bude teda možné zhodnotiť úspešnosť vykonávania príslušných politík v oblasti ochrany menšín.

5. *Postgraduálne vzdelávanie v oblasti ekonómie v balkánskom regióne* – Pakt stability pre juhovýchodnú Európu je zameraný na ekonomickú, politickú a sociálnu stabilitu v regióne. Tento cieľ sa môže dosiahnuť len za predpokladu rešpektovania demokratických princípov a hodnôt v tejto oblasti. Pakt stability by mal byť zabezpečený vytvorením príslušných štruktúr a inštitúcií, ktoré budú zárukou rešpektovania demokratických hodnôt, ako aj podpory regionálnej spolupráce vo všetkých sférach. Vytvorenie nového západoeurópskeho štýlu postgraduálneho vzdelávania ekonómie v juhovýchodnej Európe (SEE) bude dôležitou úlohou v dlhodobom budovaní inštitúcií a, v konečnom dôsledku, zabezpečí budúcu stabilitu balkánskeho regiónu. Predmetné vzdelávanie zároveň spojí študentov z rozdielnych etnických, jazykových a náboženských skupín. Založenie postgraduálneho štúdia ekonómie v JVE prispeje k posilneniu ekonomík, ktoré zostávajú stále profesionálne poddimenzované. Aktívnu úlohu v tomto procese by mali zohrávať špecialisti z vysokých škôl, univerzít a rôzni analytici z oblasti trhov orientovanej ekonomiky. Z krátkodobého aspektu je potrebné vytvorenie regionálneho západoeurópskeho postgraduálneho štúdia ekonómie, ktoré prítiahne vysokokvalifikovaných študentov z JVE, ako aj špičkových špecialistov z medzinárodných akademických kruhov.

6. *Podpora kultúrneho, sociálneho a občianskeho dialógu – Royaumontský proces* bol založený v roku 1995 členskými štátmi Európskej únie na podporu stability a dobrých susedských vzťahov v JVE. Jednou z hlavných priorít Royaumontského procesu je podpora sociálneho dialógu a spolupráca medzi odborárskymi organizáciami v JVE. Na ceste smerom k demokracii a trhovej ekonomike v JVE je sociálny rozmer veľmi úzko spojený s ekonomickou a politickou dimenziou každej krajiny. Európska únia v súčasnosti znovu prehodnocuje svoju ekonomickú a sociálnu politiku a v tejto súvislosti kladie oveľa väčší dôraz na ekonomické a sociálne partnerstvo súčasných a budúcich členských štátov Európskej únie. Tento akčný plán sa má vyvíjať dvoma hlavnými smermi:

- a) podpora rozvoja nového systému výrobných vzťahov v krajinách s prechodnou ekonomikou v JVE vyžaduje efektívny sociálny dialóg medzi zamestnávateľmi a zamestnávateľskými zväzmi;
- b) vo všeobecnosti rozširuje možnosti občianskych organizácií pri príprave a realizácii národných ekonomík a sociálnej politiky tým, že zlepšia právne, inštitucionálne a organizačné podmienky.

7. *Rómske projekty a iniciatívy* – rómska otázka by nemala byť zameraná len na vykonávanie špecifických programov, ale aj na zohľadnenie špecifickej situácie a problémov rómskej komunity, riešenia ktorých by mali byť obsiahnuté vo všetkých programoch a činnostiach Paktu stability.

Zabránilo by sa tomu, aby sa:

- a) navrhovaný program minul účinku, to znamená zlepšeniu postavenia rómskej komunity;
- b) nerešpektovali a ignorovali problémy rómskej komunity;
- c) Rómovia vylučovali zo spoločnosti ako potenciálne riziková skupina.

V Pakte stability sa neustále zdôrazňuje, že rómska populácia je legitímnou súčasťou balkánskej multietnickej kultúry, a hlavný cieľ sa môže dosiahnuť len so zapojením rómskej komunity do všetkých stupňov prípravy a realizácie jeho aktivít. Pakt stability plánuje nasledovné oblasti spolupráce:

- vzdelávanie by malo byť zabezpečené prostredníctvom reformy vzdelávania v rámci Grazského procesu, hlavne prostredníctvom výučby rómskej histórie a kultúry;
- rovnoprávnosť pohlaví v rámci národných stratégií pre Rómov, ako aj existujúce inštitucionálne orgány pre rovnoprávnosť pohlaví v regióne budú spravované ODIHR CPRSY a GENDER UNIT, v spolupráci s Open Society Institute;
- návrat utečencov – informácie o situácii rómskej komunity vzhľadom na migráciu utečencov, vyhnaných osôb a pod. by sa mali vymieňať medzi WT I – pracovnou skupinou pre humanitárne otázky – v úzkej spolupráci s UNHCR a tzv. migračnou skupinou príslušného odboru ministerstva spravodlivosti v rámci WT III;
- správne riadenie – na základe dokumentov ODIHR, týkajúcich sa komunity Rómov a Sintov v Európe, bola k tejto oblasti vydaná publikácia *Rómovia a správne riadenie*;
- ekonomická rekonštrukcia by mala byť zameraná tak, aby sa rómska komunita nestala prioritnou skupinou, ktorá má zisk z rekonštrukcie, ale priamo ju do nej zapíjiť.

Syntetická správa o činnosti vzdelávacích, sociálnych a pracovných aktivítach rómskej komunity v Európe bude predložená pracovným podskupi-

nám WT II. Následne WT II môže začať realizovať plán pod názvom *Akčný plán miestneho rozvoja rómskych komunit*, ktorý navrhlo holandské ministerstvo zahraničných vecí.

8. *Vzdelávacie semináre a workshopy na tému: Diverzita a Demokracia v strednej a východnej Európe* – tento projekt navrhlo *Medzinárodný sekretariát pre menšinové práva* a jeho financovanie zabezpečuje Európska komisia. Je zameraný na rešpektovanie ľudských a menšinových práv, na spoluprácu medzi aktivistami v oblasti ľudských práv a vládami v jednotlivých štátoch, na medzinárodné riešenie miestnych problémov. Ide hlavne o aktivity v oblasti vzdelávania, seminárov, interaktívnych workshopov, ktoré by boli zamerané na rozvoj miestnych špecifik a rôznych projektov týkajúcich sa miestnych komunit. Do projektu je zapojených približne 30 nevládných organizácií, ktorých činnosť je zameraná na ochranu ľudských a menšinových práv prostredníctvom spoločne organizovaných podujatí.

9. *Program spolupráce s miestnymi nevládnymi organizáciami* je zameraný na stanovenie, presadzovanie a obhajobu ľudských práv a posilnenie centier na ochranu ľudských práv na Balkáne. Projekt predložila *Medzinárodná belsinská federácia* a financuje ho Európska komisia. Hlavným cieľom je:

- posilnenie centier na ochranu ľudských práv na Balkáne a následné vytvorenie efektívnejšej občianskej kontroly,
- vzdelávanie v oblasti obhajovacích a oznamovacích techník,
- rozšírenie poznatkov o medzinárodných štandardoch v oblasti ochrany ľudských práv;
- vytvorenie webovej stránky a databázy o centrách na ochranu ľudských práv existujúcich na Balkáne.

2. Správne riadenie

Základným cieľom je rešpektovanie, transparentnosť a efektívnosť pri výkone správnej činnosti miestnych orgánov. Táto oblasť je zameraná na *miestnu správu* – znovuzavedenie miestnych a regionálnych samospráv, vytvorenie demokratických inštitúcií v regióne, podpora cezhraničnej spolupráce medzi miestnymi a regionálnymi orgánmi – a *verejnú správu* – zefektívniť a skvalitniť verejný správny systém v krajinách regiónu, zvýšiť dôveru občanov k štátnym orgánom.

Rada Európy predložila projekt *Zdokonalenie verejnej správy a procesného správneho konania*, ktorý by sa mal realizovať v troch fázach v období medzi júnom 2000 a decembrom 2002. Bude prebiehať samostatne v každej

balkánskej krajine, čím sa vytvorí základ na dosiahnutie stanovených cieľov. Projekt vypracovalo *Juhovýchodné fórum pre reformu správy a rozvoj*, ktoré sa konalo v gréckych Thessaloníkach od 10.-12. mája 2000 pod záštitou Rady Európy. Prioritnými oblasťami správnej reformy sú:

- vymedzenie právneho rámca štátnej služby, t. j. stanovenie právneho postavenia a pracovných podmienok verejných úradníkov, prijímanie, odmeňovanie a chod správnych orgánov vrátane koordinačných mechanizmov strategického plánovania krízového manažmentu;
- správne konanie – niektoré krajiny majú spoločný právny rámec týkajúci sa základov súčasného správneho konania. Tento rámec by mal odrážať európske štandardy, ktoré sú v súlade s Európskym dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj s posledným *acquis* Rady Európy, ktorý bol vypracovaný neskôr. Cieľom opatrení je zamedziť možným sporom medzi účastníkmi správneho konania a zabezpečiť plynulosť celého správneho systému. Opatrenia by sa mali vzťahovať aj na krajiny, ktoré v súčasnosti prehodnocujú svoj systém o správnom konaní;
- kontrola správnych aktov vydávaných správnymi orgánmi alebo súdmi – s cieľom zabezpečiť súlad s princípom zákonnosti a princípom rovnosti občanov pred zákonom je nevyhnutné vytvorenie inštitútu agentov, ktorí budú kontrolovať nesprávne komisiívne, prípadne omisiívne konanie správnych alebo súdnych orgánov;
- posúdenie možného zavedenia alternatívnych prostriedkov na riešenie sporov medzi správnymi orgánmi a súkromnými osobami, ktoré by mali dopĺňať, ale nie nahrádzať, súdnu ochranu. Program správneho riadenia bol vypracovaný na základe medzinárodnoprávných dokumentov Rady Európy.

3. Návrat utečencov

Právo utečencov a vyhnaných osôb na návrat a prinavrátanie majetku je základným predpokladom na znovunastolenie mieru v balkánskom regióne. Bez jasne vymedzených legislatívnych podmienok určujúcich prinavrátanie majetku utečencom a vyhnaným osobám proces zavedenia občianskych vzťahov nebude možný. Je nevyhnutné vytvoriť podmienky pre trvalý návrat utečencov a vyhnaných osôb, akými sú sociálne zabezpečenie, zamestnanie, vzdelávanie a pod. Otázka návratu utečencov a vyhnaných osôb a prinavrátanie ich majetku je otázkou ekonomickou, politickou i právnou. V tejto súvislosti bola prijatá *Regionálna iniciatíva pre navrátenie* (RRI), úlohou ktorej je koordinovať medzinárodné aktivity zamerané na návrat utečen-

cov a stanovenie rámca na dialóg. Iniciatíva vznikla na základe návrhu špeciálneho koordinátora Paktu stability, ako aj žiadosti vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov. Úzko spolupracuje s rôznymi medzinárodnými organizáciami, akými sú UNHCR, OHR a OBSE. Hlavným orgánom RRI je riadiaci výbor, ktorý má v kompetencii koordináciu medzinárodných aktivít, spojených s návratom utečencov, a koordináciu aktivít s WTI, WTII, WTIII, cieľom ktorých je prekonávanie prekážok pri návrate utečencov. Špecifickými úlohami RRI sú:

- praktická realizácia a vykonávanie zmlúv, legislatívy a záväzkov prijatých vládami regiónu na politickej úrovni a s podporou príslušných medzinárodných organizácií;
- prijatie a realizovanie opatrení, ktoré sú zamerané na plynulý a bezproblémový návrat utečencov a prinavrátanie ich majetku;
- vytvorenie mechanizmov umožňujúcich zabezpečenie práv utečencom a navrátenie ich majetku prostredníctvom správneho, prípadne súdneho konania, a nie prostredníctvom politických rozhodnutí;
- zabezpečenie koordinácie plynulého financovania všetkých aktivít pri maximálnom a efektívnom dosiahnutí stanovených cieľov;
- koordinácia projektov zameraných na rekonštrukciu a obnovu regiónu.

Prioritou RRI je návrat utečencov a prinavrátanie majetku v Bosne a Hercegovine, Chorvátsku a v Kosove. Na čele riadiaceho výboru RRI stojí Hans Koschnik.

Hlavnú úlohu pri návrate utečencov zohráva Vysoký komisariát OSN pre utečencov (UNHCR), ktorého hlavným cieľom v balkánskom regióne je:

1. Poskytnutie rýchlej pomoci všetkým osobám, ktoré sa vracajú do regiónu, ide najmä o skupiny osôb a utečencov, ktorí nemajú iný zdroj pomoci alebo obživy;
2. Urýchlené začatie procesu týkajúceho sa finančného zabezpečenia všetkých aktivít, hlavne prostredníctvom darcovských príspevkov;
3. Zabránenie procesu opätovného odchodu utečencov, ktorí sa dobrovoľne rozhodnú vrátiť na miesto ich pôvodu.

4. Rovnoprávnosť pohlaví

V tejto oblasti je hlavným cieľom kvalitatívne a kvantitatívne zlepšenie postavenia žien v politickom a verejnom živote. Keďže v tomto regióne pracuje viac ako polovica populácie, otázka rovnoprávnosti pohlaví zohráva rozhodujúcu úlohu. Do politického a verejného života je zapojené veľmi malé percento žien (približne 7 % žien je v národných parlamentoch,

ako aj v orgánoch miestnych zastupiteľstiev). Otázka rovnoprávnosti pohlaví (Gender Task Force – GTF) vznikla na základe aktivít ženských mimovládnych organizácií, pričom plán činnosti na rok 2000 a 2001 bol pripravený v spolupráci so zástupcami vlád, do kompetencie ktorých táto problematika spadá.

Iniciatívnym sponzorom GTF bola OBSE a Centrum pre rovnoprávnosť pohlaví v strednej a východnej Európe. GTF podpísalo viac ako sto prominentných zástupkyň balkánskeho regiónu. GTF pracuje v Albánsku, Bosne a Hercegovine, Bulharsku, Chorvátsku, Macedónsku, Grécku, Maďarsku, Juhoašlávii, Rumunsku a Slovinsku.

Hlavným princípom práce GTF je výmena skúseností, ktoré napomôžu rozvoj vzájomných vzťahov v regióne a posilnia existujúce väzby. Cezhraničná výmena skúseností posilní úlohu GTF a zameria sa na dosiahnutie svojho cieľa v najbližších rokoch.

5. Mediálna politika

Mediálna oblasť patrí medzi najdôležitejšie časti Paktu stability. Všetky zúčastnené inštitúcie a orgány venujú veľkú pozornosť rozvoju a realizácii iniciatív súvisiacich so slobodou médií, zabezpečením nezávislosti od politickej alebo stránkovej moci. Mediálna politika je založená hlavne na rešpektovaní ustanovení *Charty slobody médií* a *Akčného plánu*. Program slobody médií obsahuje nasledovné priority:

- vytvorenie právneho rámca, na základe ktorého budú vykonávané ustanovenia týkajúce sa práva verejnosti na informácie a práva na ochranu žurnalistov pri výkone ich povolania;
- právna úprava vysielania a udeľovania licencií v súlade s najlepšimi medzinárodnými štandardmi. Orgány pre médiá by mali byť nezávislé, profesionálne organizácie, ktoré slúžia verejnosti, a nie politickým stranám;
- reštrukturalizácia a rozvoj sektora verejných služieb;
- podpora nezávislého obchodného sektora tým, že sa stanovia nezávislé obchodné alternatívy vo verejnom sektore, čoho následkom bude vytvorenie seriózneho konkurenčného prostredia na mediálnom trhu;
- vzdelávanie a profesionálne školenie žurnalistov a pracovníkov médií.

Hlavnú úlohu pri implementovaní mediálnej politiky v balkánskom regióne plní Rada Európy. Rada Európy v minulých rokoch vykonala množstvo aktivít zameraných na ochranu a podporu slobody prejavu, slobodného šírenia informácií a slobody médií v krajinách JVE v súlade s princípmi stanovenými v článku 10 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských

práv a základných slobôd a ďalších medzinárodnoprávných dokumentov.

6. Vzdelávanie a mládež

V tejto oblasti je potrebné posilniť vzdelávacie štruktúry, viesť občanov k vyznávaniu demokratických princípov a hodnôt, prispieť k pozitívnemu rozvoju občianskej a demokratickej spoločnosti, ako aj trhovej ekonomiky. Je nevyhnutné vychovať novú generáciu občanov, ktorí budú uznávať hodnoty demokracie, tolerancie, základné práva a povinnosti v súlade s európskymi štandardmi, hlavne dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Vzdelávanie a rôzne školenia umožnia občanom, ktorí v súčasnosti žijú na území balkánskeho regiónu, oboznámiť sa so súčasnými zmenami v Európe, aby flexibilne dokázali reagovať na stále meniaci sa trh práce.

7. Parlamentná spolupráca

Hlavným cieľom akčného plánu je podpora parlamentnej spolupráce v balkánskom regióne, posilnenie demokratických princípov a štandardov a zabezpečenie stability, čím by sa vytvorila väčšia možnosť priblíženia k Európskej únii. V tejto súvislosti boli navrhnuté nasledovné ciele plnenia akčného plánu:

- nadviazanie vzťahov medzi parlamentmi v regióne, najmä medzi členmi špeciálnych výborov, medzi výbormi pre ľudské práva, médiá, kultúru, vzdelávanie atď;
- organizovanie školení pre novozvolených parlamentných zástupcov;
- organizovanie školení a výmenných programov pre zamestnancov parlamentu;
- organizovanie konferencií pre mladých parlamentných zástupcov;
- publikovanie elektronických novín prostredníctvom internetu.

Parlamenta jednotlivých štátov balkánskeho regiónu zohrávajú dôležitú úlohu pri upevňovaní demokracie. Akčný plán zahŕňa politickú a technickú pomoc.

Politická pomoc súvisí s monitorovaním rozhodnutí na úrovni vlády v rámci Paktu stability a s ich realizáciou. Bilaterálne a multilaterálne stretnutia na úrovni parlamentov je možné organizovať v pravidelných intervaloch. Stretnutia organizované na medzinárodnej parlamentnej úrovni (Európsky parlament, Parlamentné zhromaždenie Rady Európy, OBSE a Severoatlantické zhromaždenie) vytvárajú cenný a dôležitý rozmer tejto spolupráce.

Segedínsky proces

Pakt stability bol zameraný predovšetkým na demokratické zmeny v Srbsku. V roku 1999 bol schválený tzv. Segedínsky proces vládou Maďarska a špeciálnym koordinátorom Paktu stability. Základným cieľom tohto procesu bolo posilnenie občianskej spoločnosti v JZR, zapojenie srbských demokratických síl, ako aj zástupcov opozície v mestách a nezávislé médiá do činnosti Paktu stability. Segedínsky proces pozostával zo série konferencií, ktoré prerokovávali praktické otázky týkajúce sa humanitárnej a technickej pomoci, ako aj nadväzovania vzájomných vzťahov medzi mestami.

Prvé stretnutie Segedínskeho procesu sa konalo 8.-9. októbra 1999 a poskytlo možnosť demokraticky zvoleným opozičným primátorom v JZR vyjadriť svoje požiadavky a nadviazať kontakty s možnými partnermi. Neskôr vznikla iniciatíva *Mestá pre mestá*, ktorá sa týkala skvalitnenia životných podmienok v srbských mestách a obciach. Program odrážal priority srbských samospráv, vymedzil konkrétne požiadavky a stanovil jasné vzťahy medzi darcami a príjemcami. Vytvorilo sa viac ako 40 kontaktov medzi mestami členských štátov Paktu stability a JZR. Na konferencii Paktu stability v Bukurešti v dňoch 26.-27. októbra 2000 bola JZR prijatá ako plnoprávny člen Paktu stability, podmienky na priamu spoluprácu medzi mestami nadobudli nový rozmer. ■

Poznámky:

1. *Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd spolu s dodatkovými protokolmi č. 1, 4 a 7, Deklarácia bláv štátov a vlád na druhom summite Rady Európy, Odporúčanie Rady Európy č. 1322 z 1997 o verejnej službe v rozšírenej Európe, Rezolúcia Rady Európy č. 31 z roku 1997 o ochrane osôb vo vzťahu k aktom správnych orgánov, Odporúčanie Rady Európy č. 2 z roku 1980 týkajúce sa právomocí správnych orgánov, Odporúčanie Rady Európy č. 19 z roku 1981 o prístupe k informáciám verejných orgánov, Odporúčanie Rady Európy č. 15 z roku 1984 týkajúce sa verejných záväzkov, Odporúčanie Rady Európy č. 16 z roku 1987 o správnom konaní, ktoré sa týka širokého okruhu osôb, Odporúčanie Rady Európy č. 8 z roku 1989 o dočasnej súdnej ochrane v správnom konaní, Odporúčanie Rady Európy č. 1 z roku 1991 o správnych sankciách, Odporúčanie Rady Európy č. 10 z roku 1991 o komunikácii s tretími stranami vo veciach informácií verejných orgánov, Odporúčanie Rady Európy č. 6 z roku 2000 o štatúte verejného zamestnanca v Európe, Odporúčanie Rady Európy č. 10 z roku 2000 o kódexe správania sa verejného zamestnanca, Závery mnohostrannej konferencie o súdnej kontrole správnych aktov (Madrid 13.-15. novembra 1996), Závery Jubovýchodného fóra pre reformu verejnej správy a rozvoja, Thessaloníky 11.-13. mája 2000.*
2. *Women Can Do It, National Gender Equality Machinery, Media Information/Awareness Campaign, Electoral Legislation Reform.*

3. Napr. v Bosne a Hercegovine dosiahli ženské kandidátky na volebných kandidátskych listinách až 18 % zastúpenie do miestnych samosprávnych orgánov.
4. Akčný plán bol prerokovávaný na Konferencii o programoch parlamentného rozvoja: vyhodnotenie a závery, ktorá sa konala v Berlíne v júni 1997, ako aj na ďalších stretnutiach v rámci Royaumontského procesu: na stretnutí predsedov zahraničných výborov parlamentov štátov JVE, v Európskom parlamente, v Európskej únii, na prvej konferencii mladých parlamentných zástupcov JVE v Thessalonikach v máji 1998 a v apríli 1999 na stretnutí predsedov zahraničných výborov parlamentov zúčastnených v Royaumontskom procese v Ovríde bol tento akčný plán prijatý.

Použitá literatúra:

1. *Progress Report on Implementation of the Quick Start Package (QSP), Working Table I, Stability Pact, October 2000.*
2. *Contribution of the Council of Europe to Stability Programme for Southeast Europe, Working Table I: Democratisation Task Force "Good Governance", Strasbourg, 9 October 2000, DGI/SP (2000) 4 rev.*
3. *Gender Task Force, OSCE, Clearinghouse in Sarajevo, May 2000.*
4. *Council of Europe Contribution to the Stability Pact for South eastern Europe, Strasbourg, 24 October 2000.*
5. *Task Force – Human Rights and Minorities, Ministrz of Science and Technology, Republik of Slovenia, Bucharest, 26-27 October, 2000.*
6. *Trafficking in Human Beings in Southeastern Europe, UNICEF, 15 August 2000.*
7. *Young People in Changing Societies, UNICEF, No. 7/2000.*

Summary:

Roman Goga: *Stability Pact as a Fundamental Instrument for Solving Problems in Southeastern Europe*

The question of solving problems in South-Eastern Europe was always a part of agenda of international conferences in the history of Europe. The explosion of ethnic violence in the Balkan region has brought a great number of problems, which need to be solved by the international community. The main agenda of the Stability Pact activities for South-East Europe is to support the states in the region in developing institutions and civic responsibility, as an essential factor for accession into the Euro-Atlantic structures. The structuring of the Stability Pact is divided into three Working Tables – for democratization and human rights, for economic reconstruction, development and cooperation and for security issues. This structure was decided at the first meeting of the Regional Table, in Brussels on September 1999. The most important point on the agenda of the Stability Pact is Working Table I which was inaugurated at the Geneva meeting, on 18th-19th October 1999, under the temporary copresidency of Switzerland. As

Working table I President Mr. Max van der Stoel, the OSCE High Commissioner for national minorities was designated. Following his reconfirmation in the position of the OSCE High Commissioner, Mr. Max van der Stoel renounced, at the end of 1999, at the Presidency of the Working Table I (WT I) of the Stability Pact, being replaced by Mr. Panayotis Roumeliotis, the Coordinator of the Royaumont Process. Within the Geneva meeting, Mr. Van der Stoel and Mr. Bodo Hombach decided the creation of seven Task Forces, coordinated, as a general rule, by the international organizations competent in the respective areas. The Szeged Process initiated in November 1999 by Hungary as means for sustaining, through city-to-city mechanism, the Yugoslav local authorities, which have a democratic leadership, was considered at the Budapest meeting as a specific Task Force within Stability Pact. Working Table I of the Stability pact is divided into the following objectives and activities: 1. Human rights and national minorities – sponsor Slovenia – regards, mainly due to the Council of Europe attempts, the adoption of a package of measures for ethnic reconciliation in the region; 2. Good governance – sponsor the Council of Europe – concentrated its interests on three clusters: local administration, Ombudsman, public administration and administrative law; 3. The return of refugees – sponsor UNHCR – the Stability Pact will propose the creation of a special coordination group because the success of this task Force is conditioned by results of the Regional Donors Conference; 4. Gender – sponsor OSCE – concentrates on those national programs, that regard the increase of women representation in political life. It works in tight connection with the NGOs in this area; 5. Media – sponsor United Kingdom – is dedicated to the negotiation of a Charter for the freedom of media, a process that is very close to its finalization; 6. Education and Youth – sponsor the Graz Enhanced Process – held, due to the previous experience, a lot of meetings regarding different issues: higher education, history teaching, general and vocational education, civic education, youth; 7. Parliamentary cooperation – sponsor the Royaumont Process – concentrates on the inter-parliamentary exchanges and also on the training of the new elected representatives and of the executive staff.

Working Table I of the Pact of Stability has 7 subdivisions plus Szeged Process. For better understanding there is specification of each division of the WT I.

1. Human Rights and Minorities

To improve the systematic elaboration of the human rights within the Stability Pact, Slovenia, as the Task Force sponsor, proposes a scientifically

based comparative approach regarding the following issues: the rule of law, free democratic society, separation of powers, equality, legality of administration and principles of proportionality. Special emphasis should be on citizens participation and, in relation to the area of education as one of the critical areas to secure respect for human rights, on parents participation.

Human Rights and Minorities are divided to nine following subgroups:

- a) Awareness-Raising Campaign – this project was proposed by the Special Delegation of the Council of Europe on national Minorities to improve ethnic relations in multiethnic societies of the region that are a key factor for democratic development and stability of countries of the region. A wide ranging campaign will be launched to promote the multicultural nature of societies – especially the awareness of the values and principles of multiethnic and multicultural society and democratic citizenship. This campaign will have to be significant, vigorous and based on a strong commitment by the all Stability Pact member countries and especially the countries of the region. The campaign will rely mostly on structures in participating countries themselves. In each of them, a campaign committee will be set up. The campaign will also need a common Stability Pact structure, which would keep direction and momentum and to which the country committee can turn for guidance. The campaign will also require certain thematic structures (in fields of media, culture, education, youth, science, local government), which would conduct some of the planned activities (e.g., youth exchange programs, program of round tables, internet projects for young people, specific training for professional group such as civil servants, cultural exchanges including regional tours of cultural events, study visits, joint media reporting and program, etc.). Within the awareness raising campaign a project “Information Campaign against Ethnic Minority Discriminations and Measures to Facilitate National Reconciliation” coordinated by the International Organization for Migration” will be also included. This project will promote tolerance and nondiscrimination among the public in Albania, Bosnia and Hercegovina, Bulgaria, Croatia, Hungary, FYROM, Montenegro and Kosovo.

- b) International Central for Interethnic Relations

Interethnic relations and the position of ethnic minorities are key issues for the stability and the future democratic development of the region. Recognizing the importance of interethnic relations, the adequate situation of national minorities and the promotion of the rights of persons belonging these minorities for the stability and democracy of individual countries and of the region, the work and activities of the International Central shall contribute to

the improvement of interethnic relations, including the promotion of the rights of persons belonging to national minorities. One of the main objectives will be creation of a network of different research and other relevant (local, regional, national, international) institutions in this field

- c) Establishing and Networking Human Rights Central in Former Yugoslav Republics. The World University Service presented this project and has funding secured by the European Commission. This project is aimed at establishing Human Rights Central at the Universities of Banja Luka, Mostar, Pristina, and Podgorica, as well as rights contact points at the Universities of Skopje, Belgrade and Zagreb. The main activities will include:
- Establishing new Human Rights Central and contact points, within the initiation of network activities between them;
 - Setting up joint research projects; developing an internship program; publishing a newsletter; creating a website.
- d) Seminar on the Rights of National Minorities. Study and a seminar on the rights of national minorities would provide the participating countries of the Stability Pact with the possibility to discuss and review the national legislation and practice and subsequently reinforce the relevant mechanisms related to the protection of the minorities.
- The countries will be invited to undertake a comprehensive review of their laws, policies and practices with a view to identifying and removing all discriminatory aspects. One of the main aims of the review is also to reflex the (non)efficiency of existing minority policies. On the basis of review it will be possible to evaluate the success rate of implemented policies of the protection of minorities. The Government Office for National Minorities of the Republic of Croatia stresses a need for a comprehensive overview of the rights of national minorities. The study on the legal regulation of minority status and rights in the countries on the region will be followed by a seminar on the implementation of these rights. The seminar will involve all Stability Pact countries and will be held in Zagreb.
- e) Postgraduate School of Economics for Southeastern Europe. The motivation for creating the Postgraduate School of Economics for SEE is the recognition that the development of the institutional capacity to create and evaluate economic policies remains a critical need and constraint in most countries of the region. To take an active role in the economic transition process, policy-makers, academics, and analysts need a thorough grounding in market-based economics. This requires strengthening economics education and providing support for qualified economists to teach economics at all levels and to carry out high-quality research and

policy analysis. The short-term objective is to create a regional Western-style postgraduate school of economics that will attract high-quality students from Southeastern Europe and high quality international faculty. A longer-term objective resources and the small size of many countries in the region, it is best to create a critical mass of economics education and research on a regional basis before trying to achieve the same each country. The immediate and vital need to start building economics education and research capacity in the region warrants the inclusion of the Postgraduate School of Economics for SEE in the Stability Pact as a quick start project. The school will play a catalytic role. It will attract and retain the best economics minds in the region, while gradually improving other economics faculties by raising the standards of academic through example and competition.

- f) Promotion of Culture and Practise of Social and Civil Dialogue. The Royaumont Process was created in 1995 by the EU member states as an initiative to promote stability on good neighborliness in South Eastern Europe. One of the priorities that has been identified by the EU for the Royaumont Process is promoting social dialogue and cooperation between trade unions in SEE. In the process towards a functioning democracy and market economy in South Eastern Europe, the social dimension is often overshadowed by the economic and political dimension. The European Union is currently reinforcing its social dimension and attaches great importance to the overall involvement of social and economic partners, as representatives of civil society, in the decision making process at all levels, by its current and its future member states. The action plan proposes to make a contribution in two main directions: To support the development of a new system of industrial relations in the transition countries of South Eastern Europe (SEE) encouraging an effective social dialogue between independent and representative employer's and worker's organizations as well as between the latter and the government; In a more general way to enhance the possibilities of the civil society organizations in these countries to play an active role in the preparation and implementation of national economic and social policies through helping to improve legal, institutional and organizational conditions. The following activities are envisaged: review of the current situation in each of the countries or regions, organization of study visits, preparation of a cross-country analysis, regional conferences, national seminars in each of the countries, publication of surveys/cross country reports, development of an electronic network and website, evaluation.

g) Roma Projects and Initiatives. Comprehensive program is aimed at promoting the status of Roma population. In the framework of the Stability Pact Roma issues should not only be addressed in specific programs. It needs to be assured that the particular situation and problems of Roma are understood and taken into consideration in all programs and activities under the Stability Pact. This will serve to avoid that (1) programs have an adverse effect on the situation of Roma, (2) neglect or ignore the problems of Roma and (3) involuntarily exclude Roma as a potential target group. It reaffirms and strengthens the Roma population as a legitimate component of the Balkan societies and cultures. Mainstreaming can be achieved by awareness raising, participation of Roma, partnership at all stages of preparation and implementation of activities.

Example of areas of possible mainstreaming in the framework of the Stability Pact include:

- Education: It should be ensured that the issues of Roma are considered, when promoting educational reform within enhanced "Graz Process". Specifically teaching of Roma history and culture should be part of reformed curricula.
- Gender: A proposal for mainstreaming the issues of Roma women within the national strategies for Roma, as well as the existing institutional bodies for gender in the region will be drafted by the ODIHR CPRSI and the Gender Unit, in cooperation with the Open Society Institute.
- Return: Information on the situation of Roma with regard to migration, refugees, displaced persons, return and trafficking in the human person throughout the region will be provided for the work between WT 1 and the Humanitarian Issues Working Group under the auspices of the UNHCHR, and for the work of the "Migration" group of the Sub-table on Justice and Home Affairs of the WT 3.
- Good governance and political participation: It should be considered to publish a textbook on "Roma and Good Governance" in 2000. This could be based on ODIHR documents on effective policy measures on Roma and Sinti in Europe.
- Economic reconstruction: Reconstruction programs need to take into account that government might not regard Roma as a priority group to benefit from reconstruction programs, such as house construction. International assistance programs must take this fact into account when designing and negotiating a reconstruction project.

A synthesis report on activities on income-generating, employment opportunities and vocational training in the Roma communities in Europe will be

given to the pertinent sub-working groups under WT 2. An in-put to WT 2 may follow from the “Action Plan Local Development and Romany Communities”. Proposed by MATRA program of the Dutch Ministry of Foreign Affairs. The general approach of the Stability Pact to address problems on the regional level is of particular importance for Roma, whose problems are rarely limited to one country. The research of the situation and needs of Roma populations in participating countries aimed at the development of measures and programs that could stimulate their social integration and eliminate discrimination should be stimulated and supported.

- h) Central and Eastern Europe: Diversity and Democracy. The project was proposed by the Minority Rights Group International Secretariat and has funding secured by the European Commission. This project is aimed at raising awareness of minority rights, encouraging cooperation between human rights activists, enhancing local capacities to engage in dialogue with governments and bringing local problems to domestic policy levels and international forum. Main activities include: training seminars and interactive workshops (developing specific country and community projects). The project will directly benefit approximately 30 local NGO's by supporting their work for human and minority rights through jointly planned activities. The implementation agency is now clarifying the agreement with the European Commission regarding their participation in the Stability Pact for SEE.

Through non-formal communication we were able to obtain the following information:

- the contract has been signed,
 - the implementation has already started.
- i) Assessing, Advocating for and Implementing Human Rights in the Balkans and Strengthening the Balkan Human Rights networks: A cooperative Program with Local Human Rights NGOs.
- This project has been introduced by the International Helsinki Federation and has funding secured by the European Commission. The project main goals are to:
- Strengthen the Balkans Human Rights network; collect and analyze the needs of five most needed countries so to create a much effective civil control on their human rights policies;
 - Train in advocating and reporting techniques;
 - Enhancing the knowledge about the international human rights standards;
 - Creating a website and database on Balkan, where all the Balkans Human Rights network information and expertise will be shared.

2. Good Governance

The general objective is to assist the evolution of the administrative culture in the region in order to reinforce the respect, transparency and effectiveness of administrations and local government structures. In particular it is proposed to focus on two specific issues:

- Local Government: reinforcing local and regional self-government as a basis for the establishment of sound democratic institutions in the region and promoting trans-frontier cooperation between local and regional authorities;
- Public Administration: improving the effectiveness and quantity of public administration systems in the countries of the region so as to increase confidence of citizens in the structures of the state and the public administration and services.

In order to achieve these goals, the two clusters need to undertake the following steps:

Local Government:

- Support decentralization reforms, provide policy advice and legislative expertise to develop effective local democratic institutions at municipal and regional level.
- Strengthen the capacity of action of local authorities and of their associations through adequate financial arrangements and management advice.
- Develop training facilities to elected representatives and local government staff.
- Promote citizens involvement in the political process at local level.
- Reinforce trans-frontier cooperation.

Public Administration:

- Introduce sound and efficient civil service systems, with administrative procedures in conformity with predefined legal standards.
- Foster the adoption at national level of codes of conduct for public officials.
- Ensure basic training for civil servants and transfer know-how and exchange of experiences with public administration in the countries of the region.

3. Return of Refugees

The right of refugees and displaced persons to return and repossess property is the foundation for lasting peace in the region. Although the provision of reconstruction assistance remains a key issue, return is not solely driven by funding. In the absence of indisputable and harmonious legislative procedures throughout the region for repossession of property by refugees and displaced

persons, the return process will not moved forward. From this reasons the Regional Return Initiative launched by the Special Coordinator of the Stability Pact at the request of the UN High Commissioner for Refugees and involves the main agencies in return issues (UNHCR, OHR and OSCE) was initiated. It is based on the formation of a Steering Group that is its executive body. The main objective of the RRI will: a) support the practical implementation of agreements, legislation, and commitments made by regional governments at political level, with the support of the relevant agencies (UNHCR, OHR, OSCE); b) support the adoption and implementation of unbiased and harmonious procedures and legislation for return and repossession of property; c) look at the creation of mechanisms to realize these rights and ensure that return and repossession of property become administrative and not political functions; d) allow for coordination of the flow of resources mobilized to ensure by the most efficient means; e) allow for coordination of reconstruction projects; f) the monitoring and evaluation of progress will be measured by Regional Return Initiative through its partners throughout the region.

4. Gender Issues

Countries of the region have an extremely low percentage of women participating in national parliaments and local politics. The main goal is the promotion of greater women political participation. Women capacity building, increasing women chances to stand for election and strengthening national gender mechanism for the promotion of equality are the priorities. The Gender Issues are based on three pillars: 1. Increased public awareness of women political participation in elections and political processes in general; 2. Reform of existing electoral systems and legislation where needed to promote women's political participation; 3. Establish governmental institutions to promote gender equality and improve and strengthen existing mechanisms. In the first phase, the Task Force will: a) Get more programming and reporting on women political participation through Media/Information Campaigns; b) Obtain necessary information for women in SEE to develop essential skills to run for office and increase their possibility to be elected; c) analyze legislation and practices in SEE from a gender perspective.

5. Media

The media sector is of primary importance. Partners of the Pact will place great emphasis on the development and implementation of a free media initia-

tive. The general objective is to develop, with the full consent and active commitment of countries in the region, fully free and independent media across the region, accountable to the public and separated from political party control. According to this there was been created the Free Media Initiative which will include the conclusion and adoption of the Charter on Media Freedom, and Action Plan which lays out its implementation for monitoring adherence to the Charter and an implementation mechanism. It will take an inclusive approach and will encompass media experts as well as countries of the region. The Initiative will focus on, in order of priority: 1. Legal Framework. The provision of legislation, which supports the public's right to be informed and protects the ability of journalists to work professionally. 2. Regulation of broadcasters through licenses in accordance with best international practice. Broadcasting regulators should be independent professional organizations accountable to the public and not to political parties. 3. Restructuring. The development of a genuine and accountable media Public Service sector. 4. Support for the Independent Commercial sector. The encouragement of vibrant independent commercial alternatives to the Public Sector and the creation of a genuine media market. 5. Training. The provision of, and support for, adequate professional training regimes for journalists and media professionals.

6. Education and Youth – “Enhanced Graz Process”

To reach this overall goal six priority areas have been identified, General Education, Policy and System Improvement, Higher Education, Vocational Education, Children and Youth, Democratic Citizenship, and History Teaching. Within these clusters the following actions will be carried out: 1. Improvement of the management of educational institutions and their capacity to manage change; 2. Strengthening and improving teacher education, recognizing the fundamental importance of teachers as the foundation of the educational process; 3. Promotion of civic education, history teaching and language learning as sources of mutual enrichment. This will prepare a new generation to recognize their responsibilities and opportunities as citizens of democratic societies. Programs are designed to develop respect for the different cultures of the region, promote good neighbouring relations and prepare students for a closer relationship with European structure, institutions and norms; 4. Fostering mutually beneficial partnerships between educational institutions and the community at large to ensure that education will prepare people for productive lives; 5. Support youth and student organizations in the region as key and proactive partners in the transition process.

7. Parliamentary Cooperation

The objective is to promote democracy by supporting the role of parliaments and their contribution to stability in the region. It is proposed to strengthen the role of parliaments in emerging democracies by promoting parliament exchanges. In particular it will be necessary to encourage and improve activities of parliaments to introduce and implement necessary legislation with a view to create strong democratic institutions, protect human and minority rights and create a solid legal basis for a sound economy.

Proposed actions include: a) facilitating frequent substantive cooperation and exchange of expertise among parliamentarians; b) training parliamentarians and parliamentary staff; c) increase participation of parliaments in the implementation of the Stability Pact; d) develop a strong relationship between parliaments and NGOs in order to create a stronger civil society; e) enhance the role of parliaments in regional cooperation.

Three complementary projects have secured adequate funding from the Regional funding Conference. The pilot phase of one of these projects is already on the way, whereas a second project is about to commence. A conference of parliamentary speakers from Stability Pact countries was held in Zagreb on September 13-15, 2000.

8. Szeged Process

The Stability Pact aims at bringing about democratic change in Serbia as a precondition for full participation of the FRY in its activities. In October 1999, the Szeged process (named after a Hungarian city located a few kilometers north to the border with the FRY) was set in motion by the Government of Hungary and the Special Coordinator of the Stability Pact. The goal of this process is to strengthen civil society building in the FRY and to include the Serbian democratic forces into the work of the independent media. The basic idea is to ease the isolation of these groups by connecting them with European partners. The Szeged process comprises a series of conferences leading to practical assistance measures, such as the provision of humanitarian and technical assistance and the conclusion of sister-city relationships.

In the framework of the Szeged process substantial financial, humanitarian and technical assistance has been provided to the independent media, to oppositioned local governments as well as to cultural institutions in Serbia. Financial assistance is being provided mainly through the Foundation "Chance for Stability" with an initial amount of 1,6 million EURO to support

local governments and independent media in Serbia. About 1 million EURO has been already disbursed.

The Szeged process complements the broad range of activities undertaken in the framework of the Stability Pact to (1) promoting and maintaining an independent, pluralistic and professional media in South-Eastern Europe, and (2) to assist the evolution of the administrative culture in the region in order to reinforce the transparency and effectiveness of administrations and local governmental structures. It is, at the same time, an important instrument to encourage democratic change in the FRY with a view to promoting stability and cooperation in the entire region.

On the Bucharest third meeting of the Working Table I (26th and 27th October 2000) the Federal Republic of Yugoslavia was admitted to the Stability Pact as a full member. The adoption of former Yugoslavia to the Stability Pact has a great importance for the stability of the whole South-East Europe and especially for the Szeged Process which is meant to sustain, through city-to-city mechanism, the Serbian local authorities which have a democratic leadership and the Montenegrin authorities. The possible next member of the Stability Pact could be considered the Republic of Moldova which will be next step for the greater stability in the Balkan region.